

In the Belarusian national education system, the achievement of these goals is related to the implementation of the activity and competence approaches, and the appeal to the cultural and educational potential of so-called 'open reading'. The creation of innovative educational resources is also the important component of the forming a competent reader.

The features of the new information reality determine the increasing of the importance of innovative components of training complexes for teaching literature, as well as the availability of modern electronic information and educational environment. This environment and the components mentioned above should be seen as the most effective tools for upbringing of a competent reader.

We consider the national educational portal (www.adu.by) to be one of the most effective area for promoting key principals of the national literature education, and literary-centered media projects to be effective tools for realizing them. Those projects have been realized in different formats on the portal for the last three years. The most important issue, in our mind, is connected with including in a process of educational interaction a wide range of participants.

Keywords: literary education; reader competence; competent reader; electronic information and educational environment; media projects.

УДК 373.3/5.091.64.014.54(44)

СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДРУЧНИКАМИ ШКІЛ ФРАНЦІЇ

О. М. Ярьсько,

завідувач сектору інформаційно-ресурсного
забезпечення загальної середньої освіти
Інституту модернізації змісту освіти

e-mail: iaresko.olga@gmail.com

У статті розглянуто деякі умови та стійкі закономірності життєдіяльності суспільства, що впливають на шкільну освіту у Франції, зокрема на систему її забезпечення підручниками. Проаналізовано тенденції розвитку системи підручникотворення у Франції, які діють на процес перебудови, що відбувається в шкільній освіті в цій країні. Подано погляди вітчизняних і зарубіжних аналітиків щодо ситуації, в якій опинялася шкільна освіта Франції. Вчені обговорюють сучасну роль держави в реформуванні системи освіти, надають практичні поради щодо подальших змін і деякі застереження. Здійснений аналіз праць французьких колег надає можливості навчитися на їхньому досвіді розв'язання проблем освіти й підручникотворення, які вони виявляли у процесі реформування системи шкільної освіти

Ключові слова: система; шкільна освіта; підручникотворення; навчальна програма.

Постановка проблеми. Процес створення нових підручників є досить складним та наповненим суперечностями. Це пов'язано не лише з економічними, суспільними та політичними проблемами країни, а й з необхідністю вдосконалення наукових підходів до створення сучасних підручників та визначення єдиної системи вимог і критеріїв оцінювання їх якості.

Концептуальною основою процесу підручникотворення є теорія шкільного підручника, що вивчає закономірності конструювання й дидактико-методичні аспекти підручника як книги. Конструктивно-критичне вивчення теорії підручника та практики його застосування для школи є важливим джерелом розроблення сучасної стратегії підручникотворення в системі шкільної освіти. Кожна європейська країна розробила власну педагогічну стратегію виховання молодих поколінь. Світові надбання педагогічної думки, багатий арсенал напрацьованих зарубіжними фахівцями концепцій можуть збагатити відповідний педагогічний досвід українських освітан.

Аналіз науково-педагогічної літератури дав змогу з'ясувати проблеми забезпечення підручниками шкільної освіти у Франції, які перебувають у полі зору вітчизняних і зарубіжних учених. Зокрема, це реформування змісту загальної середньої освіти у Франції та Україні (В. Папіжук), професіоналізація педагогічної діяльності вчителя середньої освіти Франції (О. Романенко), порівняльний аналіз систем країн Європейського Союзу (Т. Кристопчук, С. Сисоева, Р. Гаглярді, Дж. Постер та інші), особливості змісту освіти та процесу підручникотворення у зарубіжних країнах (Л. Ващенко, К. Корсак, Н. Лавриченко та інші), теоретичні та практичні аспекти педагогічної освіти у Франції (Р. Абі, М. Альте, та інші).

Аналіз вітчизняної та зарубіжної наукової літератури засвідчує, що, незважаючи на низку праць, які стосуються окремих аспектів проблеми нашого дослідження, система забезпечення підручниками та іншими навчальними матеріалами шкіл у Франції ще не стали предметом комплексного наукового аналізу й надбанням наукової педагогіки.

Мета статті проаналізувати систему забезпечення підручниками й навчальними матеріалами шкільної освіти у Франції.

Основна частина. Систему освіти Франції вважають однією із найпереводіших у світі. Досліджуючи освіту цієї країни, науковці зазначають, що основні принципи системи освіти у Франції мають столітню історію та були закладені в кінці XIX століття. Освіта безкоштовна, не має релігійного змісту та є обов'язковою для дітей від 6 до 16 років. У Франції співіснують приватна й державна системи освіти. У приватних навчальних закладах навчається близько 20% всіх учнів Франції. Держава затверджує всі шкільні програми для приватних і державних шкіл, організовує конкурси й іспити. Лише держава має право на видачу дипломів до рівня бакалавра [1].

Як бачимо, система освіти Франції має свої особливості: 1) співіснування приватних і державних закладів з перевагою державних; 2) обов'язкова освіта до 16 років; 3) безкоштовне навчання у державних закладах; 4) яскраво виражена національна специфіка.

Система освіти у Франції має таку структуру:

- дошкільна освіта (до 6 років);
- початкова освіта (6–11 років);
- середня освіта (11–18 років), що закінчується іспитом на ступінь бакалавра;
- вища освіта.

У Франції зміст освіти можна розділити на обов'язкові для всіх учнів предмети та предмети за вибором (в коледжі — два предмети на вибір, в другому класі ліцею — п'ятнадцять предметів, що визначають профіль навчання на завершальному циклі). До переліку шкільних навчальних предметів належать французька (рідна) мова та література, іноземні мови, громадянознавство, історія-географія, математика, експериментальні науки, технологія, культура та мистецтво, фізкультура та спорт. Навчальний час у французькій школі розподілено так: 46% — гуманітарний цикл, 21,5% — природничо-математичний, 10% — художньо-естетичний, 21% — оздоровчо-трудова цикл [5]. Одна з особливостей французької освіти полягає в тому, що навчальні заклади перебувають під опікою держави та одержують від нього серйозну матеріальну підтримку.

Зміст загальної середньої освіти в Україні можна розділити на два компоненти: інваріантний та варіативний. Інваріантний компонент визначає обов'язкові для вивчення в усіх загальноосвітніх навчальних закладах навчальні предмети, що має забезпечити досягнення кожним випускником середньої школи мінімального обов'язкового освітнього рівня незалежно від типу навчального закладу або його регіональної приналежності. Зміст обов'язкових для вивчення предметів, що складають базу загальної середньої освіти, визначається передусім державним стандартом. На їх вивчення припадає 80% навчального часу, з якого 35% відведено на вивчення суспільно-гуманітарних навчальних дисциплін, 25% — природничо-математичних, 16% — оздоровчо-трудова, 5% — естетичних наук.

У Франції встановлено єдиний розпорядок шкільного життя. Міністерством освіти Франції встановлено єдині навчальні плани для кожного типу загальноосвітньої школи та єдині навчальні програми з предметів. Відповідно до затверджених на державному рівні програм створюються підручники. Вчитель може вибрати один з багатьох чинних підручників, проте їх створено відповідно до державної затвердженої програми, і вони відрізняються один від одного лише стилем викладу й добром ілюстративного матеріалу [2].

Як бачимо, у французькій школі більше навчального часу відведено на гуманітарний, художньо-естетичний та оздоровчо-трудова цикли, натомість в українських школах більше уваги приділяють природничо-математичним дисциплінам. Інтеграційним стрижнем, основою та принципом становлення національної системи освіти є її якість. Якщо проаналізувати глобальні зміни, які відбувалися в галузі освіти України та Франції за останні десять років, то можна побачити, що обидві держави в цей період активно реформували системи освіти загалом і загальної

середньої освіти зокрема. В обох країнах розроблено нормативно-правові документи в галузі освіти, які визначили принципи та напрями сучасного реформування національних освітніх систем: у Франції це — Освітній кодекс (Code de l'éducation), Закон про орієнтацію та програма для майбутнього школи (La loi d'orientation et de programme pour l'avenir de l'Ecole) від 2005 року, в Україні — закони «Про освіту» «Про загальну середню освіту», державна програма «Освіта. Україна XXI століття», Доктрина розвитку освіти в Україні [5].

Привертають увагу французькі підходи до укладання та застосування підручників. У Франції не існує офіційного органу затвердження підручників, педагоги мають певний ступінь свободи в їх виборі. У французькій школі на початку кожного навчального року шкільна рада затверджує і проводить закупівлю підручників, вибраних учителями для кожного класу (в початковій школі кошти для підручників забезпечує мерія, в коледжі — держава, а в ліцеї — це обов'язок батьків). Реформування системи підручникотворення передбачає покращення якості підручників та інших навчальних матеріалів, підвищення рівня об'єктивності знань, оновлення застарілої інформації, використання сучасних знань про відкриття в різних галузях науки, подолання сталих стереотипів і різних форм дискримінації. У Франції підвищенню якості книг сприяє вільна конкуренція між видавцями та авторами підручників (якими є вчителі-практики у співпраці з університетськими викладачами чи інспекторами освіти) [4].

Францію вважають однією з перших європейських країн, в яких почався процес забезпечення якості освіти. Зокрема, в країні відбувається активне реформування освітньої системи в контексті взаємного зближення з країнами європейської співдружності культурного співробітництва.

Французькі педагоги звертають все більше уваги на якісні параметри освіти, що призвело до трансформації традиційних поглядів щодо цих питань. Європейські фахівці спільно висловлюють думку про те, що сьогодні якісна освіта не може обмежуватись лише набуттям умінь читати, писати, рахувати, натомість вона повинна охоплювати досить широкий спектр соціально-технологічних знань, умінь та навичок — комп'ютерна, екологічна, політична грамотність тощо.

Організація, зміст циклів навчання визначається реформами, проведеними вже протягом багатьох років, що забезпечують демократизацію освіти та її адаптацію до проблем суспільства, яке розвивається.

Основними реформами останніх років були такі:

- розвиток мережі дитячих садків (ecoles maternelles), щоб усі діти з 4–5 років були ними забезпечені;
- скасування перехідного іспиту від початкової школи в коледж, створення адаптаційних класів (classes de soutien) для слабковстигаючих учнів;
- організація основної освіти (tronc commun) без спеціалізації і розподілу на групи з початкової школи до коледжу;

- безкоштовність освіти — видача учням необхідних посібників на термін навчання, оплата проїзду до школи;

- введення нових предметів.

Сучасні освітні моделі скеровано на те, щоб дати дитині певний обсяг знань, умінь, навичок, тобто пріоритетом визначено освітній компонент, однак для успішної соціалізації дитини з особливими потребами цього недостатньо. Потрібно передовсім створити для неї можливості здійснювати соціальні контакти, досягати власних освітніх успіхів, бути впевненою в собі. Йдеться про посилення механізмів інтеграції певних категорій дітей в освіту і, відповідно, в суспільство, а для цього потрібно трансформувати процес масової освіти як системи для забезпечення освітніх потреб усіх дітей.

З метою дієвого впливу на процес підготовки проектів шкільних підручників варто з самого початку дослухатись до думки успішних учителів-практиків [6].

Висновки. Здійснений аналіз дає підстави для висновку:

- підручникотворчий процес в шкільній освіті Франції відбувається відповідно до сучасної стратегії національної освіти;

- на сучасному етапі освітню політику у Франції спрямовано на удосконалення механізму відбору навчальної літератури та покращення організації забезпечення підручниками шкільної освіти.

Використані джерела

1. Сисоєва С., Кристопчук Т. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика: навчальний посібник / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук; Київський університет ім. Б. Гринченка. — Рівне: Овід, 2012. — 352 с.
2. Романенко О. В. Професіоналізація педагогічної діяльності вчителя середньої освіти Франції / О. В. Романенко // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер. Педагогіка і психологія: Збірник статей. — Вип.5. — К.: Педагогічна преса, 2003. — С. 236–240.
3. Кодлюк Я. П. Теорія і практика підручникотворення у галузі початкової освіти України: дис..докт.пед.наук:13.00.01 / Кодлюк Я. П.. — Київ, 2005.
4. Папіжук В. О. Реформування змісту загальної середньої освіти у Франції та Україні на початку XXI століття / В. О. Папіжук
5. Cour des comptes. L'éducation nationale face à l'objectif de la réussite de tous les élèves [Електронний ресурс]. — mai 2010. — Режим доступу: www.ccomptes.fr
6. Бєлий В. Про експертизу шкільних підручників / В. Бєлий [Електронний ресурс]. — Режим доступу: education-ua.org
7. Романенко О. В. Реформування професійної підготовки майбутніх учителів середніх навчальних закладів Франції: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук: 13.00.04 / О. В. Романенко. — Луганськ, 2007. — 22 с.

References

1. Cisoeva S., Kristopchuk T. Osvitni systems of countries of European Union: general description: train aid / S. O. Sisoeva, T. E. Kristopchuk; the Kievan university of im..B.Grinchenko. it is Rivne: Gad-fly, 2012. — 352 s.

2. Romanenko O. V. Profesionalizaciya of pedagogical activity of teacher of secondary education of France of // Problem of modern pedagogical education. Sir. Pedagogics and psychology: Collection of the articles. — Vip.5. — K.: the Pedagogical press, 2003. — S.236–240.
3. Kodlyuk yA.p. Theory and practice of pidruchnikotivorennya in industry of primary education of Ukraine: dis..dokt.ped.nauk:13.00.01 / Kodlyuk yA.p.. — Kiiiv, 2005.
4. Papizhuk v. o. Reformation of maintenance of universal middle education in France and Ukraine at the beginning of XXI age
5. Cour des comptes. L'éducation nationale face à l'objectif de la réussite de tous les élèves [Electronic resource]. — mai 2010. is access Mode: www.ccomptes.fr
6. 6. Belyi V. Pro examination of school textbooks [Electronic resource]. it is access Mode: education-ua.org
7. Romanenko O. V. Reformation of professional preparation of future teachers of middle educational establishments francii: avtoref. dis. on the receipt of sciences. mortars. kand. ped. sciences: 13.00.04 / O. V. Romanenko. it is Lugansk, 2007. — 22 s.

Яресько О. Н.

СИСТЕМА ОБЕСПЕЧЕНИЯ УЧЕБНИКАМИ ШКОЛ ФРАНЦИИ

В статье рассматриваются некоторые условия и стойкие закономерности жизнедеятельности общества, что влияют на школьное образование во Франции, в частности на систему ее обеспечения учебниками. Анализируются тенденции развития системы создания учебников во Франции, которые влияют на процесс модернизации, происходящий в школьном образовании этой страны. Преподносятся взгляды отечественных и зарубежных аналитиков относительно ситуации, в которой оказалось школьное образование Франции. Ученые оговаривают современную роль государства в реформировании системы образования, предоставляют практические советы относительно дальнейших изменений и некоторые предостережения. Осуществленный анализ работ французских коллег дает возможность научиться на их опыте решать проблемы образования и создания учебников, которые они обнаружили в процессе реформирования системы школьного образования.

Ключевые слова: система; школьное образование; система создания учебников; учебная программа.

Iaresko O.

SYSTEM OF PROVIDING FOR SCHOOLS OF FRANCE

The article examines several terms and proof conformities to law of vital functions of society, which influence on school education in France and in particular on the system of its providing with textbooks. Progress of the system of creation of textbooks in France, which influence on the process of modernization, which is going on in school education of this country, trends are analyzed. The views of domestic and foreign analysts are presented in relation to the situation school education of France appeared in. Scientists stipulate the modern role of the state in education system reformation; give practical advice in relation to further changes

and some warnings. French colleagues' works realizable analysis has given in the view of the possibility to learn on their experience to work out the problems of education and creation of textbooks, which they found out in the process of reformation of school education system.

New textbooks creation process is difficult enough and full of contradictions. It relates not only to the economic, public and political problems of country, but also to the necessity of the scientific approaches adjustment of modern textbooks creation and determination of the unique system of requirements and criteria of their quality evaluation. The theory of school textbook, which studies conformities to law of constructing and methodical aspects of textbooks as books, a conceptual basis of the textbooks creation process come forward. Structural critical study of theory of textbook practices of its application at school is the important source of development.

World acquisitions of pedagogical idea and rich concept resources already produced by foreign specialists can enrich the appropriate pedagogical experience of the Ukrainian teachers.

Keywords: system, school education, system of creation of textbooks, on-line tutorial.

УДК 37.091.64:821.161.2

ПІДРУЧНИК УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В КОНТЕКСТІ ЗАВДАНЬ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Т. О. Яценко,

доктор педагогічних наук, головний науковий співробітник,
Інституту педагогіки НАПН України

e-mail: tamilakod@ukr.net

У статті актуалізовано проблему розроблення інноваційного навчально-методичного забезпечення сучасної шкільної літературної освіти в контексті завдань Нової української школи. Проаналізовано внесок учених у розвиток теорії та історії шкільного підручника. Підручник української літератури розглянуто як ефективний засіб формування ключових і предметної читацької компетентностей учнів. Розкрито дидактико-методичний аспект підручника української літератури в контексті ідей особистісно орієнтованого та компетентнісного навчання.

Ключові слова: заклади загальної середньої освіти; українська література; підручник; особистісно орієнтоване навчання; компетентнісне навчання; читацька компетентність.

Постановка проблеми. Концепцією Нової української школи визначено, що створення освітнього середовища, зорієнтованого на формування ключових і предметних компетентностей учнів, потребує принципового оновлення змісту та